

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om undantag för landskapet Åland i fråga om mervärdesskatte- och accislagstiftningen

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om undantag för landskapet Åland i fråga om mervärdesskatte- och accislagstiftningen (RP 137/2021 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Risto Sakki, finansministeriet
- finansminister Roger Höglund, Ålands landskapsregering
- förvaltningschef John Eriksson, Ålands landskapsregering
- jurist Thomas Löfwenhierta, Ålands landskapsregering
- senior rättssakkunnig Niclas Slotte, Ålands landskapsregering
- finanschef Conny Nyholm, Ålands landskapsregering
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen
- professor Markku Suksi.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att mervärdesskattelagen och lagen om undantag för Åland i fråga om mervärdesskatte- och accislagstiftningen ändras.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionens motivering till lagstiftningsordningen har lagförslaget granskats med tanke på jämligheten. Enligt regeringens uppfattning kan lagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) I propositionen föreslås det att lagen om undantag för landskapet Åland i fråga om mervärdesskatte- och accislagstiftningen ändras så att det för införsel av tidningar och tidskrifter som privatpersoner och juridiska personer som inte är införda i registret över mervärdesskattskyldiga prenumererar på, till landskapet Åland från det övriga Finland eller andra medlemsstater i Europeiska unionen, skapas ett frivilligt förenklat förfarande som avviker från det normala förfarandet för enskilda tidningar och tidskrifter. I förfarandet lämnar tidnings- och tidskriftsmottagaren en samlad deklaration istället för flera tidnings- eller tidskriftsspecifika deklarationer för införseln under deklarationsperioden.

(2) Den föreslagna ändringen hänför sig till de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2021 och genom vilka skattefriheten för import av varuförsändelser värda högst 22 euro slopades. Till följd av att skattefriheten avskaffades blev till exempel import av tidningar och tidskrifter skattepliktig. Enligt regeringens bedömning försvårar de normala förfarandena för tulldeklaration och betalning av skatter importen av tidningar och tidskrifter till landskapet Åland särskilt från Sverige och andra EU-medlemsstater.

(3) Grundlagsutskottet har tidigare granskat frågan om tidningsmottagarens skyldighet att lämna in en skattedeklaration för importerade tidningar och tidskrifter med avseende på yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen, artikel 10 i Europakonventionen och artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den sedvanliga mervärdesskatteskyldigheten för prenumeration och anskaffning av tidningar utgjorde enligt grundlagsutskottet inte i sig något hinder på förhand och utgjorde inte heller i övrigt något problem med tanke på yttrandefriheten, som tryggas som en grundläggande fri- och rättighet. Det beskattningsförfarande som då föreslogs, i vilket det ingick en skyldighet att lämna in en skattedeklaration för importerade tidningar och betala mervärdesskatt på import av tidningar, kunde emellertid i själva verket avsevärt minska konsumenternas vilja att prenumerera på tidningar, vilket inte är irrelevant med tanke på yttrandefriheten. Grundlagsutskottet ansåg därför att finansutskottet borde bedöma om tillämpningsområdet för bestämmelsen kan snävas in eller om det är motiverat att införa mervärdesskatteskyldigheten genom ett lättare förfarande som i mindre grad i förväg begränsar mottagandet av meddelanden och utreda möjligheterna till en mer begränsad tillämpning av regleringen. Den reglering som då föreslogs i propositionen skulle dock ha kunnat behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 19/2014 rd, s. 3). Regleringen ändrades senare betydligt utifrån finansutskottets betänkande (FiUB 20/2014 rd).

(4) Syftet med den nu föreslagna ändringen är att underlätta förfarandena i samband med tidningsimport. Regleringen anknyter till stärkandet av förutsättningarna för yttrandefrihet, och det finns inget att anmärka mot innehållet i regleringen till denna del. Grundlagsutskottet noterar dock att det också nämns i propositionen (s. 6) att ålänningarna med beaktande av Ålands språkliga ställning har ett särskilt stort behov av att prenumerera på svenska tidningar och tidskrifter. Enligt uppskattningar kommer merparten av de dagstidningar som införs till Åland från det övriga Finland och från Sverige. Utskottet ansåg i ett tidigare fall att det med hänsyn till Ålands särställning och språkliga rättigheter skulle vara beklagligt om den då föreslagna regleringen skulle leda till minskat antal tidnings- och tidskriftsprenumerationer på Åland. Enligt utskottet hade en sådan följd inte heller varit problemfri när det gäller yttrandefriheten (GrUU 19/2014 rd, s. 3/II).

Utlåtande GrUU 2/2022 rd

Grundlagsutskottet anser det vara mycket viktigt att regleringens konsekvenser bevakas och föreslår att finansutskottet allvarligt överväger att godkänna ett uttalande om uppföljning.

(5) Det föreslagna förenklade förfarandet gäller tidningar och tidskrifter som anskaffas och levereras som distansförsäljning, om köparen är en fysisk person till vars eventuella affärsverksamhet införseln inte har anknytning eller en juridisk person som inte är införd i registret över mervärdesskattskyldiga då skyldigheten att betala skatt uppkommer. Enligt utredning till grundlagsutskottet har regleringens tillämpningsområde lett till svårigheter till exempel i fråga om tidningar som beställs till bibliotek. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna är biblioteken betydelsefulla med tanke på det allmännas skyldighet enligt 16 § 2 mom. i grundlagen att säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet utveckla sig själv. (RP 309/1993 rd, s. 68, se även GrUB 14/2020 rd, s. 6). Med beaktande av detta och regleringens betydelse för yttrandefriheten är det motiverat att inom de gränser som EU-lagstiftningen tillåter ändra regleringen så att prenumeration av tidningar till bibliotek omfattas av det föreslagna förfarandet.

(6) Ärenden som gäller Ålands självstyrelse hör till grundlagsutskottets ansvarsområde, och därför fäster utskottet uppmärksamhet också vid de synpunkter som utskottet fått i samband med sakkunnigutfrågningen om det aktuella lagförslaget. Det har påpekats att slopandet av skattefriheten för införsel av försändelser av ringa värde har medfört praktiska svårigheter i landskapet Åland. Utskottet anser det vara mycket viktigt att man försöker finna lösningar på dessa frågor, som sträcker sig längre än det nu aktuella lagförslaget.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 2/2022 rd

Helsingfors 15.2.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Wille Rydman saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.